

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Θέμα:

« Ευζωία αγροτικών ζώων ».

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΜΙΧΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο άνθρωπος από τα αρχαία χρόνια έμαθε να κυνηγάει, να σκοτώνει ζώα για να μπορεί να επιβιώσει. Η παράδοση του τόπου μας, μας δίνει πολλές πληροφορίες ότι ο άνθρωπος από πολύ παλιά σκεφτόταν για την ευζωία των ζώων χωρίς καλά να γνωρίζει τον όρο που δίνουμε εμείς σήμερα. Σκοπός όμως της εργασίας είναι τι εννοούμε σήμερα με τον όρο ευζωία, και τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί για την προστασία των ζώων, κατά τη μεταφορά, τη σφαγή και την εκτροφή τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

1.Πρόλογος	2
2.Πίνακας περιεχομένων	3
3.Εισαγωγή	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΕΥΖΩΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΖΩΩΝ	7
1.1 Προστασία των ζώων στα εκτροφεία	7
1.2 Προστασία των μόσχων στα εκτροφεία	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ	13
2.1 Γενικοί όροι για τη μεταφορά των ζώων	13
2.2 Ικανότητα προς μεταφορά	14
2.3 Μεταφορικά μέσα	15
2.4 Πρακτικές μεταφοράς	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΣΤΟ ΣΦΑΓΕΙΟ – ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗ	18
3.1 Εγκαταστάσεις σφαγείων	19
3.2 Ακίνητοποίηση των ζώων πριν την αναισθητοποίηση τη σφαγή ή τη θανάτωση	27
3.3 Αναισθητοποίηση και θανάτωση των ζώων	27
3.4 Αφαίμαξη των ζώων	31
Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ	35
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	36
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	45

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ελάχιστα θέματα προκαλούν τόσο έντονες συγκινητικές συζητήσεις ή εγείρουν τόσες πολλές δημόσιες ανησυχίες, όσο το θέμα της ευζωίας των ζώων. Από τη χρήση των ζώων στα πειράματα εργαστηρίου μέχρι τη μεταχείριση τους στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, η καλή διαβίωση των ζώων αποτελεί ένα από τα πιο ευαίσθητα και επίμαχα θέματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι πρόκειται για ένα θέμα ζωής ή θανάτου, όχι μόνο για τα ζώα, αλλά και για τους ανθρώπους. Η ευζωία των ζώων σχετίζεται με την ασφάλεια των τροφίμων και την ανάπτυξη νέων θεραπειών για θανατηφόρες ασθένειες, όπως είναι ο καρκίνος και το AIDS.

Ιστορική Αναδρομή

Η ευζωία των ζώων αποτελεί εδώ και καιρό προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αλλά το θέμα τοποθετήθηκε οριστικά στην πολιτική ατζέντα μετά από ορισμένες διατροφικές κρίσεις. Η ασθένεια των τρελών αγελάδων, η δηλητηρίαση από σαλμονέλα και η εκδήλωση του αφθώδους πυρετού κλόνισαν την εμπιστοσύνη του κοινού στη διατροφική αλυσίδα μας. Οι καταναλωτές απευθύνθηκαν στους επιστήμονες για να βεβαιωθούν ότι τα ζωικά προϊόντα ήταν ασφαλή για κατανάλωση και δεν παρήχθησαν με απάνθρωπο τρόπο.

Η χρήση ζώων στα εργαστήρια συνεχίζει να προκαλεί αντιθέσεις. Το θέμα βρίσκεται συχνά στις πρώτες σελίδες των εφημερίδων, με ειδήσεις για μαχητικούς ακτιβιστές που εισβάλλουν σε εργαστήρια για να απελευθερώσουν ζώα ή κατέρχονται σε απεργία πείνας για το λόγο αυτό. Κατά τη γνώμη των σκληροπυρηνικών ακτιβιστών, οι δοκιμές στα ζώα δεν δικαιολογούνται ποτέ, ενώ οι επιστήμονες υπερασπίζονται την πρακτική, υποστηρίζοντας ότι είναι ο μόνος τρόπος για να δοκιμαστεί πλήρως η ασφάλεια ορισμένων νέων φαρμάκων. Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι προτιμούν εναλλακτικές μεθόδους, αλλά συνειδητοποιούν ότι τα πειράματα σε ζώα είναι σε ορισμένες περιπτώσεις αναγκαία για να υπάρξουν ασφαλή φάρμακα στην αγορά.

Ο περιορισμός της χρήσης των ζώων σε πειράματα αποτέλεσε έναν από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Η Ένωση θέσπισε αυστηρούς κανόνες για τη χρησιμοποίηση ζώων στην Ε&Α και χρηματοδοτεί την έρευνα για την ανάπτυξη και την επικύρωση εναλλακτικών μεθόδων.

Έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές πρόοδοι, όπως η μη αμελητέα αναγνώριση στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ότι τα ζώα είναι «υπάρξεις που έχουν την ικανότητα να αισθάνονται». Το πρωτόκολλο για την ευζωία των ζώων, το οποίο

προστέθηκε στη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, αποτελείτε μεγάλη συμβολή στην προστασία των ζώων, καθώς υποχρεώνει τα όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους την ευζωία των ζώων κατά τη χάραξη νέων πολιτικών για τη γεωργία, τις μεταφορές, την έρευνα και την ενιαία αγορά.

Η απόφαση των ηγετών της ΕΕ να συμπεριλάβουν μια ρήτρα για την ευζωία των ζώων στη Συνθήκη ΕΚ απηχεί το αυξανόμενο ενδιαφέρον των Ευρωπαίων για τον τρόπο μεταχείρισης των ζώων. Αυτό το ενδιαφέρον είναι κυρίως ηθικό, αλλά πηγάζει και από την αντίληψη ότι τα ζώα που υφίστανται καλή μεταχείριση είναι υγιέστερα, ασφαλέστερα για ανθρώπινη κατανάλωση και παράγουν καλύτερα στοιχεία όταν χρησιμοποιούνται σε πειράματα.

Για να αναπτύξουν έγκυρες πολιτικές, οι οποίες να λαμβάνουν υπόψη τους την ευζωία των ζώων, οι φορείς χάραξης πολιτικής της ΕΕ οφείλουν να έχουν πρόσβαση σε κατάλληλες επιστημονικές συμβουλές. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, παρεμβαίνει η Ε&Α που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΕΕ έχει επιδοτήσει σχέδια για την ευζωία των ζώων, βάσει των υφιστάμενων και των προηγούμενων Προγραμμάτων Πλαίσιο για την Ε&Α. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, η Επιτροπή χρηματοδότησε 11 σχέδια, τα οποία έδιναν ιδιαίτερη βαρύτητα στη βελτίωση της ευζωίας των ζώων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων που εξέταζαν τη μεταφορά βοοειδών, την ευζωία των ζώων στις βιολογικές καλλιέργειες και το ράμφισμα των πτερών στα πουλερικά.

Η ευζωία εκφράζει μια έννοια που ξεπερνάει αν και περιέχει τις κλασικές φροντίδες για ευνοϊκές συνθήκες χώρου που συνδέονται , με την μεγιστοποίηση της απόδοσης, παίρνει σοβαρά υπόψη της την ηθολογία και τα δικαιώματα των ζώων και γενικά εκφράζεται με την τήρηση των ακόλουθων 5 ελευθεριών των ζώων.

- Ελευθερία από πείνα και δίψα.
- Ελευθερία από φυσικές κακουχίες και πόνο.
- Ελευθερία από διαταραχές και ασθένειες.
- Ελευθερία από φόβο και βασανισμούς.
- Ελευθερία από συμμόρφωση σε αναγκαστικό πρότυπο συμπεριφοράς.

Από την ΕΕ στα πλαίσια της ευζωίας των ζώων έχουν θεσπιστεί κανόνες- πρακτικές που αφορούν :

- την εκτροφή
- τη μεταφορά
- και τη σφαγή των ζώων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΥΖΩΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΖΩΩΝ

1.1 Προστασία των ζώων στα εκτροφεία

Σύμφωνα με το Προεδρικό διάταγμα υπ' αριθ. 374 «Προστασία των ζώων στα εκτροφεία» θα αναφέρω τα ακόλουθα για την προστασία των ζώων κατά την εκτροφή.

Οι κύριοι κάτοχοι των ζώων υποχρεούνται να λαμβάνουν όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα για να εξασφαλίσουν την καλή διαβίωση των ζώων καθώς και ότι τα ζώα δεν υφίστανται κανένα περιττό πόνο, ταλαιπωρία βλάβη και σύμφωνα με τα οριζόμενα από το κράτος μέτρα.

Σχετικά με το προσωπικό:

1. Η φροντίδα των ζώων ανατίθεται σε επαρκή αριθμό προσώπων με κατάλληλες ικανότητες, γνώσεις και επαγγελματικά προσόντα.

Σχετικά με την επιθεώρηση:

2. Όλα τα ζώα που ζουν περιορισμένα σε συστήματα εκτροφής, όπου η καλή διαβίωσή τους εξαρτάται από την συχνή ανθρώπινη προσοχή, επιθεωρούνται τουλάχιστον μια φορά την ημέρα. Τα ζώα που εκτρέφονται ή κατέχονται σε άλλα συστήματα, επιθεωρούνται κατά διαστήματα επαρκή για την αποφυγή κάθε ταλαιπωρίας τους.
3. Πρέπει να υπάρχει κατάλληλος φωτισμός(σταθερός ή φορητός) ώστε τα ζώα να είναι δυνατόν να επιθεωρούνται διεξοδικά ανά πάσα στιγμή.
4. Σε κάθε ζώο που φαίνεται ασθενές ή τραυματισμένο να παρέχονται, χωρίς καθυστέρηση, οι κατάλληλες φροντίδες και όταν το ζώο δεν αντιδρά στις φροντίδες αυτές , να λαμβάνεται το συντομότερο δυνατόν η γνώμη κτηνιάτρου. Εάν χρειάζεται, τα ασθενή ή τραυματισμένα ζώα να απομονώνονται σε κατάλληλους χώρους σταβλισμού με , κατά περίπτωση, στεγνή αναπνευστική στρωμνή.

Καταγραφή μητρώων:

5. Ο κάτοχος των ζώων να τηρεί μητρώο στο οποίο να αναφέρεται κάθε ιατρική αγωγή καθώς και ο αριθμός των θανάτων που διαπιστώνονται σε κάθε επιθεώρηση.
6. Τα μητρώα αυτά διατηρούνται επί τρία τουλάχιστον έτη και τίθενται στη διάθεση της αρμόδιας αρχής κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων ή όποτε ζητηθούν.

Ελευθερία της κίνησης:

7. Η ελευθερία κίνησης που χρειάζεται κάθε ζώο, ανάλογα με το είδος του και σύμφωνα με την κτηθείσα πείρα και τις επιστημονικές γνώσεις, δεν πρέπει να παρεμποδίζεται έτσι ώστε να προκαλείται περιττή ταλαιπωρία ή τραυματισμός. Όταν ένα ζώο είναι συνεχώς ή συνήθως προσδεδεμένο, αλυσοδεμένο ή περιορισμένο, πρέπει να διαθέτει τον απαιτούμενο χώρο για τις φυσιολογικές του ανάγκες και τις ανάγκες συμπεριφοράς του, σύμφωνα με την κτηθείσα πείρα και τις επιστημονικές γνώσεις.

Τα κτήρια και οι χώροι σταβλισμού:

8. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή των χώρων σταβλισμού, ιδίως δε των διαμερισμάτων και του εξοπλισμού με τον οποίον είναι δυνατόν να έλθουν σε επαφή τα ζώα, δεν πρέπει να είναι επιβλαβή για τα ζώα και πρέπει να μπορούν να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται σχολαστικά.
9. Οι χώροι σταβλισμού και τα σημεία πρόσδεσης των ζώων πρέπει να κατασκευάζονται και να συντηρούνται κατά τρόπο ώστε να μην υπάρχουν αιχμές οι προεξοχές που είναι δυνατόν να τραυματίσουν τα ζώα.
10. Η κυκλοφορία του αέρα, το ποσοστό κονιορτού, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία του αέρα και οι συγκεντρώσεις των αερίων, πρέπει να παραμένουν εντός ορίων που δεν βλάπτουν τα ζώα.
11. Τα ζώα που εκτρέφονται εντός κτιρίων δεν πρέπει να παραμένουν ούτε σε συνεχές σκοτάδι, ούτε να εκτίθεται χωρίς κατάλληλη διακοπή σε τεχνητό φωτισμό. Όταν ο φυσικός φωτισμός είναι ανεπαρκής για τις φυσιολογικές και ηθολογικές ανάγκες, πρέπει να προβλέπεται κατάλληλος τεχνητός φωτισμός.

Ζώα που δεν εκτρέφονται εντός κτιρίων:

12. Τα ζώα που δεν εκτρέφονται εντός κτιρίων πρέπει, στο βαθμό που αυτό είναι αναγκαίο και δυνατό να προστατεύονται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, τους θηρευτές και τους κινδύνους για την υγεία τους.

Αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός:

13. Κάθε αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός που είναι αναγκαίος για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων πρέπει να επιθεωρείται τουλάχιστον μια φορά την ημέρα.

Όταν διαπιστώνονται βλάβες πρέπει να επανορθώνονται αμέσως ή όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για να προστατεύεται η υγεία και η καλή διαβίωση των ζώων. Όταν η υγεία και η καλή διαβίωση των ζώων εξαρτώνται από σύστημα τεχνητού εξαερισμού, θα πρέπει να προβλέπεται κατάλληλο εφεδρικό σύστημα επαρκούς ανανέωσης του αέρα για την διασφάλιση της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων σε περίπτωση βλάβης του συστήματος και σύστημα συναγερμού το οποίο να προειδοποιεί για τη βλάβη. Το σύστημα συναγερμού πρέπει να ελέγχεται τακτικά.

Σίτιση πότισμα και χορήγηση άλλων ουσιών:

14. Στα ζώα πρέπει να παρέχεται υγιεινή τροφή, κατάλληλη για την ηλικία και το είδος τους και σε επαρκείς ποσότητες ώστε να διατηρείται η καλή υγεία τους και να καλύπτονται οι θρεπτικές τους ανάγκες. Σε κάθε ζώο δεν πρέπει να χορηγούνται τροφές ή υγρά κατά τρόπο που μπορεί να προκαλέσει περιττή ταλαιπωρία ή βλάβη, ούτε η τροφή ή τα υγρά αυτά να περιέχουν ουσίες οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν περιττή ταλαιπωρία ή βλάβη.
15. Όλα τα ζώα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε νερό κατάλληλης ποσότητας και ποιότητας ή να μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες τους σε υγρά με άλλους τρόπους.
16. Όλα τα ζώα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε τροφή κατά διάστημα ανάλογο με τις ανάγκες της φυσιολογίας τους.
17. Οι εγκαταστάσεις σίτισης και ποτίσματος πρέπει να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται και να τοποθετούνται κατά τρόπο ώστε να περιορίζονται οι κίνδυνοι μόλυνσης της τροφής και του νερού, καθώς και τα αρνητικά αποτελέσματα που θα μπορούσαν να προκύψουν από ανταγωνισμό μεταξύ των ζώων.
18. Καμία άλλη ουσία, εκτός από τις ουσίες που χορηγούνται για θεραπευτικούς ή προφυλακτικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο ζωοτεχνικής αγωγής, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του Π.Δ. 259/98 (Α' 191) «Περί απαγορεύσεως της χρησιμοποίησεως ορισμένων με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β' ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους, περί λήψεως μέτρων ελέγχου για ορισμένες ουσίες και τα κατάλοιπά τους, σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 96/22 και 96/23» δεν χορηγείται στα ζώα εκτός αν έχει αποδειχθεί, βάσει επιστημονικών μελετών σχετικών με την καλή διαβίωση των ζώων

ή βάσει της πείρας που έχει αποκτηθεί, ότι η ουσία δεν είναι επιβλαβής για την υγεία ή την καλή διαβίωση των ζώων.

Μέθοδοι εκτροφής:

19. Δεν πρέπει να εφαρμόζονται φυσικές ή τεχνητές μέθοδοι εκτροφής οι οποίες προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν τλαιπωρία ή βλάβη σε οποιοδήποτε ζώο.
20. Κανένα ζώο δεν πρέπει να περιορίζεται σε εκτροφείο εάν δεν είναι δυνατόν να αναμένεται ευλόγως, βάσει του γονοτύπου ή φαινοτύπου του, ότι αυτό δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία ή την καλή διαβίωσή του.

1.2 Προστασία των μόσχων στα εκτροφεία

Στη συνέχεια θα αναφερθούν κανόνες για την προστασία των μόσχων που κρατούνται περιορισμένοι για εκτροφή και πάχυνση.

1. Όταν οι μόσχοι σταβλίζονται ομαδικά, πρέπει να διαθέτουν ελεύθερο χώρο αρκετό ώστε να μπορούν να στρέφονται και να κατακλίνονται άνετα, εμβαδού δε τουλάχιστον $1,5m^2$ ανά μόσχο βάρους 150kg
Όταν τα βοοειδή σταβλίζονται σε ατομικά διαμερίσματα ή είναι δεμένα σε στάβλους, τα διαμερίσματα ή οι στάβλοι θα πρέπει να έχουν διάτρητα τοιχώματα και το πλάτος τους θα πρέπει να είναι 90cm με απόκλιση +10%, είτε λιγότερο από 0,80 φορές του ύψους του ακρωμίου.
2. Από την 1^η Ιανουαρίου 1998 για όλες τις νεοδμητες ή ανακαινισμένες εκμεταλλεύσεις και για εκείνες που τίθενται σε λειτουργία μετά την ημερομηνία αυτή, ισχύουν οι ακόλουθες διατάξεις:
Α) κανένας μόσχος δεν περιορίζεται σε ατομικό κλωβό μετά την ηλικία των οκτώ (8) εβδομάδων, εκτός ο κτηνίατρος πιστοποιήσει ότι ο εν λόγω μόσχος, λόγω της υγείας ή της συμπεριφοράς του, απαιτείται να απομονωθεί με σκοπό την παροχή της θεραπευτικής αγωγής. Το πλάτος των ατομικών κλωβών θα πρέπει να ισούται τουλάχιστον με το ύψος του μόσχου μέχρι το ακρώμιο, το δε μήκος του σώματος του μόσχου μετρούμενο από την άκρη του ρύγχους έως το εξωτερικό φύμα της υπόφυσης του ισχιακού οστού πολλαπλασιαζόμενο επί 1.1.
Κάθε ατομικός κλωβός για τους μόσχους (εκτός των κλωβών στους οποίους απομονώνονται οι ασθενείς μόσχοι) δεν πρέπει να διαθέτει συμπαγείς τοίχους αλλά

διάτρητα τοιχώματα που να επιτρέπουν τους μόσχους να βλέπουν και να ακουμπούν τους άλλους μόσχους,

B) για τους μόσχους που εκτρέφονται ομαδικά, ο ελεύθερος χώρος που διατίθεται για κάθε μόσχο πρέπει να ισούται με $1,5 \text{ m}^2$ τουλάχιστον για κάθε μόσχο ζώντος βάρους μικρότερο των 150 kgr, ή τουλάχιστον $1,7 \text{ m}^2$ για κάθε μόσχο ζώντος βάρους μεταξύ 150 και 220 kgr και τουλάχιστον $1,8 \text{ m}^2$ για κάθε μόσχο ζώντος βάρους άνω των 220 kgr.

Επίσης για την εκτροφή των μόσχων αναφέρονται στο παράρτημα του προεδρικού διατάγματος υπ' αριθμόν 179.

1. Οι μόσχοι δεν πρέπει να είναι συνεχώς στο σκοτάδι. Για τον λόγο αυτόν, για να καλύπτονται οι φυσιολογικές ανάγκες τους και οι ανάγκες συμπεριφοράς τους, θα πρέπει να προβλέπεται, ανάλογα με τις διάφορες κλιματικές συνθήκες των κρατών μελών, κατάλληλος φυσικός ή τεχνητός φωτισμός ο οποίος στη δεύτερη περίπτωση, πρέπει να ισοδυναμεί τουλάχιστον προς τη διάρκεια φυσικού φωτισμού η οποία είναι διαθέσιμη φυσιολογικά μεταξύ 9.00-17.00.
2. Οι μόσχοι δεν πρέπει να είναι δεμένοι, με εξαίρεση τους μόσχους που σταβλίζονται ομαδικά, οι οποίοι είναι δυνατόν να είναι δεμένοι για περιόδους που δεν υπερβαίνουν την μια ώρα κατά τον χρόνο ταΐσματος με γάλα ή με υποκατάστατο γάλακτος.
3. Οι χώροι, οι κλωβοί, ο εξοπλισμός και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τους μόσχους πρέπει να καθαρίζονται και ν' απολυμαίνονται κατάλληλα ώστε να προλαμβάνεται η αλληλομόλυνση και η εμφάνιση οργανισμών που είναι φορείς ασθενειών. Τα κόπρανα, τα ούρα και τα υπολείμματα της τροφής θα πρέπει να απομακρύνονται όσο το δυνατό συχνότερα για να περιορίζεται η δυσοσμία και να αποφεύγεται η συγκέντρωση μυγών ή τρωκτικών.
4. Το δάπεδο δεν πρέπει να είναι ολισθηρό ή ανώμαλο, ώστε να αποφεύγεται ο τραυματισμός των μόσχων και να είναι κατασκευασμένο έτσι ώστε να μην προκαλεί τραυματισμούς ούτε τλαιπωρία στους μόσχους που στέκονται ή ξαπλώνουν σ' αυτό. Το δάπεδο πρέπει να είναι κατάλληλο για το μέγεθος και το βάρος των ζώων και να αποτελείται από ανθεκτική, επίπεδη και σταθερή επιφάνεια. Ο χώρος τον οποίο ξαπλώνουν τα ζώα πρέπει να είναι άνετος, καθαρός και κατάλληλα αποστραγγισμένος και να μην βλάπτει τους μόσχους. Για όλους τους μόσχους, ηλικίας κάτω των δύο εβδομάδων, πρέπει να προβλέπεται στρωμνή.

5. Όλοι οι μόσχοι πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλο σιτηρέσιο προσαρμοσμένο στην ηλικία τους, το βάρος και την συμπεριφορά καθώς και τις φυσιολογικές τους ανάγκες έτσι ώστε να ευνοείται η καλή υγεία και η καλή διαβίωση. Για τον σκοπό αυτό, η τροφή τους πρέπει να περιλαμβάνει ικανοποιητική ποσότητα σιδήρου ώστε το επίπεδο της αιμοσφαιρίνης να φθάνει τουλάχιστον στα 4,5 mmol/l και τουλάχιστον 100 γραμμάρια ινώδους ημερησίως από την ηλικία των 2 εβδομάδων με την ποσότητα αυξανόμενη από 50 γρ. σε 250 γρ. ημερησίως για μόσχους ηλικίας από 8 έως 2 εβδομάδες. Οι μόσχοι δεν πρέπει να φέρουν φίμωτρο.
6. Σε όλους τους μόσχους πρέπει να παρέχεται τροφή τουλάχιστον δύο φορές την ημέρα. Σε περίπτωση που οι μόσχοι βρίσκονται σε ομαδικούς στάβλους και δεν τρέφονται ελεύθερα (*ad libitum*) ή με αυτόματο σύστημα τροφής, όλοι οι μόσχοι της ομάδας πρέπει να λαμβάνουν τροφή την ίδια ώρα.
7. Όλοι οι μόσχοι ηλικίας άνω των δύο εβδομάδων πρέπει να μπορούν να έχουν καθημερινώς επαρκή ποσότητα κατάλληλου νερού ή να μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες τους σε υγρό πίνοντας άλλα υγρά. Εντούτοις, όταν ο καιρός είναι ζεστός ή μόσχοι άρρωστοι, πρέπει να υπάρχει συνέχεια καθαρό νερό.
8. Η εγκατάσταση που χρησιμοποιείται για την παροχή τροφής και νερού πρέπει να σχεδιάζεται, να κατασκευάζεται, να τοποθετείται και να συντηρείται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο ο κίνδυνος μόλυνσης της τροφής ή του νερού των μόσχων.
9. Όλοι οι μόσχοι λαμβάνουν πρωτόγαλα το συντομότερο δυνατόν μετά τη γέννηση και οπωσδήποτε εντός των πρώτων έξι ωρών της ζωής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί μεγάλη σημασία στη μεταχείριση των ζώων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς τους στο σφαγείο. Δύο είναι οι λόγοι: α) η βιομηχανία κρέατος έχει αποδεχθεί ότι υψηλή ποιότητα κρέατος και η συνεπαγόμενη αύξηση του κέρδους, μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη σωστή μεταχείριση των σφάγιων ζώων και β) ένα μεγάλο τμήμα του Ευρωπαϊκού πληθυσμού, ιδιαιτέρως μεταξύ των νεαρών καταναλωτών, συνδέει στενός την αποδοχή του κρέατος ως τροφίμου με την απαίτηση της καλής διαβίωσης των σφάγιων ζώων, των αρίστων συνθηκών μεταφοράς τους στο σφαγείο και την ανώδυνη σφαγή τους. Δηλαδή, πολλοί καταναλωτές είναι σήμερα ενήμεροι για την « ηθική » της παραγωγής του κρέατος και απαιτούν το « κρέας τους » να παράγεται κατά κάποιο τρόπο, ώστε να λαμβάνεται σοβαρός υπόψη η ευζωία των σφάγιων ζώων.

2.1 Γενικοί όροι για τη μεταφορά των ζώων

Η μεταφορά των ζώων επιτρέπεται μόνο εφόσον γίνεται κατά τρόπο που δεν ενδέχεται να προκαλέσει τραυματισμούς και αδικαιολόγητη ταλαιπωρία στα ζώα.

Επιπλέον τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

1. Έχουν ληφθεί όλα τα απαιτούμενα μέτρα για την ελαχιστοποίηση της διάρκειας του ταξιδιού και την κάλυψη των αναγκών των ζώων κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.
2. Τα ζώα είναι ικανά να πραγματοποιήσουν το ταξίδι.
3. Το μεταφορικό μέσο έχει σχεδιαστεί, κατασκευαστεί, συντηρηθεί και λειτουργεί κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται οι τραυματισμοί και η ταλαιπωρία των ζώων και να εξασφαλίζεται η ασφάλειά τους.
4. Η υποδομή για τη φόρτωση και την εκφόρτωση σχεδιάζεται κατασκευάζεται και χρησιμοποιείται καταλλήλως και λειτουργεί κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται οι τραυματισμοί και η πρόκληση πόνου στα ζώα και να εξασφαλίζεται η ασφάλειά τους.
5. Το προσωπικό που χειρίζεται τα ζώα να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο ή να διαθέτει τις απαραίτητες για το σκοπό αυτό ικανότητές και να εκτελεί τα καθήκοντά του χωρίς να ενδέχεται να προκαλέσουν περιττό φόβο, τραυματισμό ή πόνο στα ζώα.

6. Η μεταφορά πραγματοποιείται χωρίς καθυστέρηση μέχρι τον τόπο προορισμού και οι συνθήκες διαβίωσης των ζώων ελέγχονται τακτικά και διατηρούνται στα δέοντα επίπεδα.
7. Προβλέπεται επαρκές εμβαδόν δαπέδου και ύψος για τα ζώα, ανάλογα με το μέγεθός τους και το προβλεπόμενο ταξίδι.
8. Παρέχονται στα ζώα σε τακτικά διαστήματα νερό, τροφή και περίοδοι ανάπαυσης που αρμόζουν, από πλευράς ποσότητας και ποιότητας, στο είδος τους και το μέγεθός τους.

2.2 Ικανότητα προς μεταφορά

- Κανένα ζώο δεν μεταφέρεται εκτός αν είναι ικανό να πραγματοποιήσει το προβλεπόμενο ταξίδι χωρίς να τραυματιστεί ή να υποστεί περιττό πόνο.
- Τα ζώα που είναι τραυματισμένα ή παρουσιάζουν φυσιολογική αδυναμία ή παθολογικά προβλήματα δεν θεωρούνται ικανά για μεταφορά, ιδίως εάν:
 1. δεν είναι σε θέση να μετακινηθούν ανεξάρτητα, χωρίς πόνο ή να περπατήσουν χωρίς βοήθεια
 2. έχουν σοβαρή ανοικτή πληγή ή πρόπτωση
 3. είναι θηλυκά ζώα σε κύηση για τα οποία έχει ήδη παρέλθει το 90% ή περισσότερο του αναμενόμενου χρόνου κυοφορίας ή τα θηλυκά ζώα που έχουν γεννήσει την προηγούμενη εβδομάδα
 4. είναι νεογέννητα θηλαστικά των οποίων ο ομφαλός δεν έχει πλήρως επουλωθεί.
 5. είναι χοίροι ηλικίας κάτω των τριών εβδομάδων, αμνοί ηλικίας κάτω της μιας εβδομάδας και μόσχοι ηλικίας κάτω των δέκα ημερών, εκτός εάν μεταφέρονται σε αποστάσεις μικρότερες των 100km
- Ωστόσο τραυματισμένα ή άρρωστα ζώα μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι σε θέση να μεταφερθούν εάν:
 1. είναι ελαφρώς τραυματισμένα ή άρρωστα και η μεταφορά δεν θα τους προκαλέσει πρόσθετο άλγος
 2. μεταφέρονται υπό κτηνιατρική επίβλεψη για κτηνιατρική αγωγή ή διάγνωση ή μετά από κτηνιατρική αγωγή ή διάγνωση. Ωστόσο, η μεταφορά αυτή επιτρέπεται μόνον εφόσον δεν προκαλείται περιττός πόνος ή κακομεταχείριση στα ζώα

3. πρόκειται για ζώα που έχουν υποβληθεί σε κτηνιατρικές διαδικασίες σχετικές με κτηνοτροφικές πρακτικές, όπως η κοπή των κεράτων ή ο ευνουχισμός, με την προϋπόθεση ότι οι πληγές έχουν επουλωθεί πλήρως.
- Εάν τα ζώα αρρωστήσουν ή τραυματιστούν κατά τη μεταφορά πρέπει να απομονώνονται και να τους χορηγούνται πρώτες βοήθειες το ταχύτερο δυνατό. Πρέπει να τους παρέχεται η κατάλληλη κτηνιατρική αγωγή και αν πρέπει να σφαγούν ή να θανατωθούν επείγοντως, αυτό πρέπει να γίνεται χωρίς περιττό πόνο.
 - Για τη μεταφορά των ζώων δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ηρεμιστικά εκτός εάν είναι απολύτως απαραίτητο για να εξασφαλιστεί η καλή διαβίωση των ζώων, πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνον από κτηνιατρικό έλεγχο.
 - Τα θηλάζοντα βοοειδή και αιγοπρόβατα που δεν συνοδεύονται από τα νεογνά τους πρέπει να αρμέγονται ανά διαστήματα μικρότερα των 12 ωρών.

2.3 Μεταφορικά μέσα

1. Διατάξεις που ισχύουν για όλα τα μεταφορικά μέσα

Τα μεταφορικά μέσα τα κιβώτια και ο εξοπλισμός τους πρέπει να έχουν σχεδιαστεί, κατασκευαστεί, συντηρηθεί και να λειτουργούν κατά τρόπο ώστε:

- α) να αποφεύγονται οι τραυματισμοί και η ταλαιπωρία των ζώων και να εξασφαλίζεται η ασφάλειά τους.
- β) τα ζώα να προστατεύονται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, τις ακραίες θερμοκρασίες και τις αντίξοες κλιματικές συνθήκες.
- γ) να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται
- δ) να εμποδίζεται η διαφυγή ή η πτώση των ζώων και να αντέχουν στις πιέσεις των μετακινήσεων
- ε) να εξασφαλίζεται διαρκώς η κατάλληλη ποιότητα και ποσότητα αέρα για το μεταφερόμενο είδος ζώων
- στ) να επιτρέπουν την πρόσβαση στα ζώα ώστε να είναι δυνατό να επιθεωρούνται τα ζώα και να τους παρέχονται φροντίδες
- ζ) να διαθέτουν αντιολισθητικό δάπεδο
- η) να διαθέτουν δάπεδο που ελαχιστοποιεί τη διαφυγή ούρων και περιττωμάτων
- θ) να παρέχουν επαρκή φωτισμό για την επιθεώρηση και την παροχή φροντίδων στα ζώα κατά τη μεταφορά.

Στο εσωτερικό του διαμερίσματος των ζώων και σε κάθε επίπεδο που προβλέπεται επαρκής χώρος ώστε να εξασφαλίζεται ο κατάλληλος αερισμός επάνω από τα ζώα όταν αυτά βρίσκονται σε φυσική όρθια θέση χωρίς να εμποδίζονται σε καμία περίπτωση οι φυσικές τους κινήσεις.

Τα χωρίσματα πρέπει να είναι αρκετά ανθεκτικά ώστε να αντέχουν το βάρος των ζώων. Ο εξοπλισμός τους πρέπει να επιτρέπει τις ταχείες και εύκολες κινήσεις.

Χοιρίδια βάρους κάτω των 10 κιλών, αμνοί κάτω των 20 κιλών, μόσχοι ηλικίας κάτω των τεσσάρων μηνών πρέπει να διαθέτουν κατάλληλη στρωμνή ή ανάλογο υλικό το οποίο να εξασφαλίζει την απαιτούμενη άνεση ανάλογα με το είδος, τον αριθμό των μεταφερόμενων ζώων, τη διάρκεια της μεταφοράς και τις καιρικές συνθήκες. Το υλικό αυτό πρέπει να εξασφαλίζει επαρκή απορρόφηση των ούρων και των περιττωμάτων.

Με την επιφύλαξη των κοινοτικών ή των εθνικών κανόνων για την ασφάλεια των πληρωμάτων και των επιβατών, όταν η θαλάσσια, αεροπορική ή σιδηροδρομική μεταφορά προβλέπεται να διαρκέσει πάνω από τρεις ώρες, ο συνοδός ή το πρόσωπο που έχει τις απαραίτητες δεξιότητες για να εκτελέσει τη θανάτωση αποτελεσματικά και χωρίς ταλαιπωρία για τα ζώα πρέπει να διαθέτει μέσο θανάτωσης κατάλληλο για το συγκεκριμένο ζωικό είδος.

Οδική και σιδηροδρομική μεταφορά

Τα οχήματα με τα οποία μεταφέρονται τα ζώα πρέπει να φέρουν σαφή και ευανάγνωστη σήμανση με την οποία δηλώνεται η παρουσία ζώντων ζώων, εκτός εάν μεταφέρονται σε κιβώτια. Επίσης τα οχήματα θα πρέπει να φέρουν τον κατάλληλο εξοπλισμό για τη φόρτωση και την εκφόρτωση.

Κατά τη σύνδεση των βαγονιών και για κάθε άλλο ελιγμό των σιδηροδρομικών βαγονιών πρέπει να λαμβάνονται όλες οι δυνατές προφυλάξεις για να αποφεύγονται απότομα τραντάγματα των βαγονιών που μεταφέρουν ζώα.

Αεροπορικές μεταφορές

Τα ζώα πρέπει να μεταφέρονται σε κιβώτια ή διαμερίσματα σταβλισμού κατάλληλα για το είδος τους, σύμφωνα με τους κανονισμούς της Διεθνούς Ένωσης Αεροπορικών Μεταφορών (IATA) για τη μεταφορά των ζώων. Ακόμη τα ζώα θα πρέπει να μεταφέρονται μόνο υπό συνθήκες που επιτρέπουν τη διατήρηση της

ποιότητας, της θερμοκρασίας και της πίεσης του αέρα σε ενδεδειγμένα επίπεδα καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού, ανάλογα με το είδος του ζώου.

2.4 Πρακτικές μεταφοράς

Η δέουσα προσοχή πρέπει να δίνεται στην ανάγκη ορισμένων κατηγοριών ζώων να εξοικειώνονται με τον τρόπο μεταφοράς πριν από το προβλεπόμενο ταξίδι. Όταν οι εργασίες φόρτωσης εκφόρτωσης διαρκούν πάνω από τέσσερις ώρες πρέπει να διατίθενται οι κατάλληλες εγκαταστάσεις ώστε τα ζώα να φυλάσσονται, να σιτίζονται και να ποτίζονται εκτός του μεταφορικού μέσου χωρίς να είναι δεμένα. Τέλος τις εργασίες πρέπει να επιβλέπει εγκεκριμένος κτηνίατρος και να λαμβάνονται ειδικές προφυλάξεις για να εξασφαλίζεται η καλή διαβίωση των ζώων κατά τη διάρκεια αυτών των εργασιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΣΤΟ ΣΦΑΓΕΙΟ- ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗ

1.Γενικές απαιτήσεις

- I. Τα ζώα πρέπει να εκφορτώνονται το ταχύτερο μετά την άφιξή τους. Αν η καθυστέρηση είναι αναπόφευκτη, τα ζώα πρέπει να προστατεύονται από εξαιρετικά δυσμενείς καιρικές συνθήκες και να τους παρέχεται κατάλληλος εξαερισμός.
- II. Τα ζώα, για τα οποία υπάρχει κίνδυνος αλληλοτραυματισμού, λόγω του είδους, του φύλου, της ηλικίας ή της προέλευσής τους, διατηρούνται και σταβλίζονται χωριστά.
- III. Τα ζώα πρέπει να προστατεύονται από αντίξοες καιρικές συνθήκες, αν δε έχουν εκτεθεί σε υψηλές θερμοκρασίες σε υγρό καιρό, πρέπει να δροσίζονται με κατάλληλα μέσα.
- IV. Η όλη κατάσταση των ζώων και η υγεία τους πρέπει να ελέγχονται τουλάχιστον κάθε πρωί και κάθε βράδυ.
- V. Τα ζώα που υπέστησαν ταλαιπωρίες ή πόνο έπειτα από την άφιξή τους στο σφαγείο ή κατά τη διάρκεια της μεταφοράς καθώς και τα θηλάζοντα ζώα πρέπει να σφάζονται αμέσως. Αν αυτό δεν είναι δυνατόν, πρέπει να χωρίζονται από τα άλλα ζώα και να σφάζονται το συντομότερα τουλάχιστον μέσα σε δύο ώρες που ακολουθούν. Τα ζώα τα οποία δεν είναι σε θέση να μετακινηθούν δεν πρέπει να σύρονται στον τόπο της σφαγής αλλά να θανατώνονται επί τόπου, ή εφόσον είναι εφικτό και δεν συνεπάγεται περιττή ταλαιπωρία, να μεταφέρονται με άμαξα ή κυλιόμενη πλατφόρμα μέχρι το χώρο επείγουσας σφαγής.

Απαιτήσεις που αφορούν τα ζώα που δεν παραδίδονται σε περιέκτες.

- Όταν τα σφαγεία διαθέτουν ειδικό εξοπλισμό για την εκφόρτωση των ζώων, ο εξοπλισμός αυτός πρέπει να έχει μη ολισθηρό δάπεδο και εφόσον χρειάζεται, πλάγια προστατευτικά κιγκλιδώματα. Οι γέφυρες και οι ράμπες πρέπει να έχουν πλευρικά τοιχώματα ή οποιαδήποτε κιγκλιδώματα ώστε να αποφεύγεται η πτώση των ζώων. Οι ράμπες εξόδου ή εισόδου πρέπει να έχουν τη μικρότερη δυνατή κλίση.
- Κατά την εκφόρτωση πρέπει να αποφεύγεται ο εκφοβισμός, η διέγερση, η κακομεταχείριση και το βίαιο άδειασμα των ζώων. Απαγορεύεται να ανυψώνονται τα

ζώα από το κεφάλι, τα κέρατα, τα αυτιά, τα πόδια, την ουρά ή τη δορά κατά τρόπο που να τους προκαλεί περιττό πόνο και ταλαιπωρία. Αν είναι απαραίτητο τα ζώα πρέπει να μετακινούνται μεμονωμένα.

- Τα ζώα πρέπει να μετακινούνται με προσοχή. Οι διάδρομοι πρέπει να είναι κατασκευασμένοι κατά τρόπο ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο ο κίνδυνος τραυματισμού των ζώων, και να είναι διευθετημένοι έτσι ώστε να αξιοποιείται το αγελαίο ένστικτο των ζώων. Τα όργανα για την καθοδήγηση των ζώων πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο για το σκοπό αυτό και μόνο για σύντομα χρονικά διαστήματα. Οι συσκευές που προκαλούν ηλεκτρικές εκκενώσεις στα ζώα μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο για τα ενήλικα βοοειδή και του χοίρους που αρνούνται να μετακινηθούν, υπό τον όρο οι εκκενώσεις να μην διαρκούν πάνω από δύο δευτερόλεπτα, επαναλαμβάνονται μετά την πάροδο κατάλληλου χρονικού διαστήματος και ότι υπάρχει αρκετός χώρος για να προχωρήσουν τα ζώα. Οι ηλεκτρικές εκκενώσεις επιτρέπονται μόνο επί των μυών των οπισθίων.
- Τα ζώα δεν πρέπει να δέχονται χτυπήματα ή πίεση σε ιδιαίτερα ευαίσθητα σημεία του σώματός τους. Ιδιαίτερα οι ουρές των ζώων δεν πρέπει να συνθλίβονται, να στρίβονται ή να τσακίζονται, τα δε ζώα δεν πρέπει να αρπάζονται από τα μάτια. Απαγορεύονται τα άνευ διακρίσεως χτυπήματα και ιδίως τα λακτίσματα.
- Τα ζώα πρέπει να μεταφέρονται στον τόπο σφαγής μόνον εφόσον πρόκειται να σφαγούν αμέσως. Αν δεν σφάζονται αμέσως μετά την άφιξή τους τα ζώα θα πρέπει να σταβλίζονται.
- Τα σφαγεία θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή αριθμό χώρων για τον κατάλληλο σταβλισμό των ζώων οι οποίοι να παρέχουν επαρκή προστασία από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

Παρακάτω αναφέρονται γενικές απαιτήσεις για τις εγκαταστάσεις που πρέπει να διαθέτουν τα σφαγεία ώστε να πληρούν τις προϋποθέσεις για τη σωστή προστασία των ζώων.

3.1 Εγκαταστάσεις σφαγείων

Πάτωμα

Σε ολόκληρη την περιοχή που βρίσκονται τα ζώα το πάτωμα πρέπει να είναι αντιολισθητικό, ασφαλές για βάδισμα και να καθαρίζεται εύκολα (βαθμίδα αντιολισθητικότητας R13). Πολύ

καλό έχει αποδειχθεί το Kieserling- Spezial και η χυτή άσφαλτος καθώς και η στερέωση πλαστικών χαλιών. Για τα πρόβata είναι επίσης οι σχάρες GFK.

Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται μια υπερυψωμένη παγίδα, το επίπεδο του πατώματος πρέπει αν είναι δυνατόν να ανεβαίνει από το επίπεδο της ράμπας μέχρι την παγίδα και να φτάνει το απαραίτητο υπερυψωμένο επίπεδο της παγίδας, χωρίς να χρειάζεται να ξεπεραστούν μεγαλύτερες κλίσεις αμέσως μπροστά από τις παγίδες αναισθητοποίησης. Πρέπει επίσης να προσεχθεί το προφίλ ντου εδάφους για εκροή ακάθαρτων υδάτων.

Η διαμόρφωση του πατώματος πρέπει να διασφαλίζει ότι δεν θα βρίσκονται ποτέ απορροές (φρεάτια και αυλάκια απορροής) στη μέση του διαδρόμου και των μαντριών αναμονής ή θα τους διατρέχουν κάθετα, παρά ότι βρίσκονται πάντα στις άκρες ή κάτω από τα διαχωριστικά τοιχώματα.

Φωτισμός

Σε ολόκληρο το χώρο που βρίσκονται τα ζωντανά ζώα ο φωτισμός θα πρέπει να είναι ομοιόμορφος και να μην υπάρχουν έντονες γραμμές σκίασης στο πάτωμα. Πρέπει να αποφεύγεται το άμεσο ηλιακό φως και το να δημιουργούνται έντονες σκιές. Ο φωτισμός δεν πρέπει να είναι εκθαμβωτικός για τα ζώα (να κρέμονται προς τα κάτω εκθαμβωτικές σωλήνες νέον γύρω-γύρω στο χώρο). Γενικά σε έναν διάδρομο πρέπει αν είναι δυνατόν ο χώρος προορισμού να είναι πιο φωτεινός από το χώρο προέλευσης.

Μείωση του θορύβου

Με την υποδιαίρεση των χώρων πρέπει να αποφεύγεται να εισέρχονται στο στάβλο ανάπαυσης θόρυβοι από το χώρο της ράμπας και το χώρο ανάπαυσης θόρυβοι από το χώρο της ράμπας και το χώρο αναισθητοποίησης ή από την αίθουσα σφαγής. Όσο πιο ήσυχος είναι ο χώρος καθοδήγησης τόσο, καλύτερα οδηγούνται τα ζώα εκεί. Επομένως πρέπει να εφαρμοστούν επιμέρους αναλυτικά μέτρα για τη μείωση του θορύβου(χρήση μετάλλου που δημιουργεί μικρότερο ήχο κατά το βάδισμα, μόνωση των πορτών με πλαστικά τελειώματα ή ελαστικές επιστρώσεις).

Αερισμός/ Θερμοκρασία/ Υγρασία του αέρα

Με τον αερισμό πρέπει να εξασφαλίζονται οι ακόλουθοι στόχοι:

Μετρούμενο μέγεθος	Βοοειδή	Αιγοπρόβατα	Χοίροι
Θερμοκρασία	5-18°C	8-18°C	10-15°C
Υγρασία του αέρα	60-75%(όχι πάνω από 80%)	60-75%(όχι πάνω από 80%)	60-80%(όχι πάνω από 95%)
Αμμωνιακά άλατα	Καμία οσμή αμμωνιακών αλάτων (<10ppm)	Καμία οσμή αμμωνιακών αλάτων (<10ppm)	Καμία οσμή αμμωνιακών αλάτων (<10ppm)
CO ₂	<0,15% κ.ο.	<0,15% κ.ο.	<0,15% κ.ο.
Ταχύτητα του αέρα	0,25m/s μέχρι 0,6m/s (καλοκαίρι)	0,25m/s μέχρι 0,6m/s (καλοκαίρι)	Το πολύ 0,3 m/s στους 10°C ή 1,5m/s >20° C.

(Σεμινάριο Προστασία των ζώων στο σφαγείο 03/10/2007 Ελλάδα)

Διαμόρφωση του διαδρόμου και των τοιχωμάτων των μαντριών

Παλαιότερα χρησιμοποιούσαν τις περισσότερες φορές επιψευδαργυρωμένο χάλυβα και κατασκευές με σωλήνες. Σήμερα γίνεται περισσότερη χρήση των πλεονεκτημάτων των κατασκευών από σύνθετο πολυμερές υλικό (μείωση του θορύβου, τιμή, υγιεινή).

Για τους χοίρους οι τοίχοι των διαδρόμων συγκέντρωσης και των μαντριών πρέπει να έχουν ύψος τουλάχιστον 1 μέτρο και να είναι αδιαφανές π.χ. από σύνθετο πολυμερές υλικό με πλαίσιο από χάλυβα ή από μπετόν.

Για τα βοοειδή και για χώρους όπου συνδυάζονται βοοειδή και χοίροι) είναι επίσης κατάλληλες οι κατασκευές από σύνθετο πολυμερές υλικό. Οι τοίχοι και οι πόρτες πρέπει να έχουν ύψος τουλάχιστον μέχρι 120-130 εκατοστά και να είναι αδιαφανείς. Επιπλέον τα χωρίσματα μπορεί να αποτελούνται από σωλήνες.

Τα αιγοπρόβατα πρέπει να έχουν μεταξύ των σειρών του μαντριού αδιαφανές τοίχους (μέχρι 110 εκατοστά), όμως τα μαντριά εντός των σειρών πρέπει χρησιμοποιώντας

ράβδους να μην έχουν οπτική επαφή (το να βλέπουν το ένα το άλλο κάνει τα ζώα ανήσυχα).

Ράμπα

Τα ζώα πρέπει να μπορούν να εκφορτώνονται προσεκτικά χωρίς να πέφτουν, να παραπατούν, να γλιστρούν. Πρέπει να μπορούν να πάνε μόνα τους στο στάβλο αναμονής. Τα άρρωστα ή τραυματισμένα ζώα πρέπει να μπορούν να αναγνωρίζονται και να απομονώνονται και ενδεχομένως να θανατώνονται.

Σχεδίαση της ράμπας:

- Φορηγά με ρυμουλκούμενο όχημα (μέχρι 18 m) πρέπει να έχουν επαρκή χώρο για τη διάταξη και την κάθετη τοποθέτηση (σύσταση: βοηθητικές διατάξεις για το ακριβές παρκάρισμα, σανίδες και ράμπες καθοδήγησης)
- σύντομο ευθύ διάδρομο από τη ράμπα μέχρι την αναισθητοποίηση
- όχι άμεση ηλιακή ακτινοβολία
- αριθμός ραμπών ανάλογα με τις ανάγκες, δυνατότητα εκφόρτωσης για μικρά μεταφορικά μέσα κατά τη διάρκεια εκφόρτωσης μεγάλων φορηγών, κατά την εκφόρτωση πρέπει να απομένει αρκετός χρόνος.

Ύψος της ράμπας:

- επίπεδη εκφόρτωση (ελέγχουμε το ύψος στους συνήθεις τύπους οχημάτων)
- ράμπα με κλίση : $<20^\circ$ (κανονισμός για την προστασία των ζώων που προορίζονται για σφαγή), καλύτερα μικρότερη.

Ασφαλές βάδισμα/ διατάξεις έναντι σκαλιών μεταξύ της πόρτα που κατεβαίνει και της ράμπας:

- σε περίπτωση οριζόντιας ράμπας στήριγμα (σιδηρές ράβδοι διατομής) για την πόρτα που κατεβαίνει, πλάτος 15 εκατοστών, 10 εκατοστά κάτω από την πάνω ακμή της ράμπας, σύσταση: ελαστική επένδυση
- σε περίπτωση ράμπας με κλίση: για να είναι η επιφάνεια του πατώματος πιο ασφαλής στο βάδισμα κάθε 10 εκατοστά χάραγμα λοξά κατά 2 εκατοστά (τομή σχήματος δοντιών πριονιού με αυλάκια που διέρχονται κάπως λοξά) ή ανύψωση σε σκαλοπάτια ύψους 5 εκατοστών με οριζόντια επιφάνεια. Στόχος είναι από τη μια

πλευρά το ασφαλές βάδισμα και η προσαρμογή σε οχήματα διαφορετικού ύψους. Από την άλλη πλευρά το σκαλί μεταξύ του άκρου της πόρτας που κατεβαίνει και του πατώματος της ράμπας, το οποίο προκύπτει από τα ρολά/ τους προφυλακτήρες στο τέλος της πόρτας, πρέπει να αντισταθμιστεί όσο το δυνατό περισσότερο, γιατί επηρεάζει αρνητικά τη ροή εκφόρτωσης.

Βάθος ράμπας:

- μικρότερο από 2-3 μήκη ζώων (3-5m) (επαρκές για τον προσανατολισμό, τη διαλογή, την εξέταση των ζώων που προορίζονται για σφαγή)

Φωτισμός:

- επαρκής για την εκφόρτωση στα σκοτεινά (συνιστώμενη τιμή για την εξέταση των ζώων που προορίζονται για σφαγή: 220 lux) (σύμφωνα με τη σχολιασμένη έκδοση του γερμανικού δικαίου για την υγιεινή του κρέατος)
- να μην είναι εκθαμβωτικός (λυχνία από πίσω, φωτισμός στην κατεύθυνση που κοιτούν τα ζώα).
- τουλάχιστον: επιστέγαση της ράμπας Κι της πόρτας του οχήματος και πλευρική προστασία από την ηλιακή ακτινοβολία (τοίχοι)
- βέλτιστο: κλειστές αίθουσες παράδοσης, με εγκαταστάσεις απορρόφησης των καυσαερίων και τεχνητό φωτισμό.

Πλευρικές οριοθετήσεις:

- Οριοθέτηση της ράμπας προς τα έξω/ κιγκλίδωμα κατανομής: 100-120 cm και αδιαφανές(χοίροι), >150 cm ύψος, μέχρι τουλάχιστον 130 cm ύψος σταθερό και αδιαφανές (βοοειδή), >13 cm ύψος, μέχρι τουλάχιστον 10cm ύψος σταθερό και αδιαφανές (αιγοπρόβατα)
- προσαρμοσμένο σε διαφορετικές πόρτες που κατεβαίνουν (πλάτος γύρω στα 2,40 m)

Πόρτες του στάβλου αναμονής/ μεταξύ των τμημάτων της πόρτας:

- όχι «σκοτεινές τρύπες» (πόρτες πλάτους μεγαλύτερου από 150 cm)
- που κλείνουν με ασφάλεια, στέκονται στις λοξές υποδιαιρέσεις της ράμπας
- που ανοίγουν προς την κατεύθυνση καθοδήγησης (ή συρόμενες πόρτες)

Επίσης να υπάρχει χώρος προστατευμένος από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες για τον κτηνίατρο παράδοσης ή τον υπεύθυνο της ράμπας. Καθώς επίσης δυνατότητα φύλαξης συσκευών αποθήκευσης και δυνατότητα διαλογής και θανάτωσης ζώων που δεν μπορούν να σφαγούν.

Εναλλακτικές λύσεις για μικρές επιχειρήσεις:

Μια σκάφη στο πάτωμα για τον πίσω άξονα το φορτηγού μπορεί να αποτελεί μια χρήσιμη εναλλακτική λύση αντί της ράμπας, ώστε να παραμείνει μικρή η κλίση της πόρτας που κατεβαίνει.

Στάβλος αναμονής

Τα ζώα πρέπει να μπορούν να ησυχάζουν χωρίς επιβαρύνσεις από τις καιρικές συνθήκες. Πρέπει να είναι δυνατή η παροχή νερού, σε περίπτωση σταβλισμού μεγαλύτερης διάρκειας και η παροχή τροφής. Η είσοδος στους στάβλους και η έξοδος από αυτούς πρέπει να μπορεί να γίνει ενώ προστατεύονται τα ζώα. Οι πραγματικές συνθήκες ανάπαυσης επιδρούν στο να ηρεμούν τα ζώα μετά από λίγο χρόνο. Πρέπει να είναι δυνατός ο έλεγχος όλων των ζώων. Μεμονωμένα ζώα πρέπει ενδεχομένως να μπορούν να απομονωθούν από τα μαντριά. Δεν πρέπει να παρουσιάζονται καυγάδες.

Κατανομή του χώρου:

- κατά το δυνατό να διαχωρίζεται από τις ράμπες και την καθοδήγηση (προστασία έναντι των θορύβων και των οσμών)
- μεγαλύτερη χωρητικότητα: περισσότεροι ξεχωριστοί χώροι (λιγότερος θόρυβος)

Φωτισμός:

- έμμεσο όχι εκθαμβωτικό φως με σωλήνες νέον
- ομοιόμορφος, όχι όρια φωτεινού σκοτεινού
- περίπου 500 Lux, επαρκή για επιθεώρησης
- όχι άμεση ηλιακή ακτινοβολία, π.χ. τζάμια με θαμπό γυαλί
- μη αντανακλαστική επίστρωση του τοίχου, αραιωμένα χρώματα

Χωρητικότητα/ Σύστημα στάβλισης:

- Χοίροι: επαρκής για την αποδοτικότητα της επιχείρησης του σφαγείου (για τέλεση εντός της Ευρωπαϊκής ένωσης απαιτούνται δυνατότητες διαμονής τουλάχιστον 2 ωρών)
- Βοοειδή: επαρκής για την αποδοτικότητα της επιχείρησης του σφαγείου και τη διαχείριση της παράδοσης (χρόνος αναμονής από 0 μέχρι και πάνω από 24 ώρες)

Σε αντίθεση με του χοίρους δεν είναι απαραίτητη η τήρηση χρόνου αναμονής για τα βοοειδή για λόγους προστασίας των ζώων και για ποιοτικούς λόγους (εξαίρεση: μεταφορές που διαρκούν περισσότερο από 6 ώρες, τότε θα πρέπει να δοθεί στα ζώα χρόνος να αντισταθμιστεί η απώλεια υγρών που προέκυψε από τη μεταφορά (κίνδυνος DFD). Η δυναμικότητα συγκέντρωσης δημιουργείται είτε σε μορφή μαντριών ή παράλληλων διαδρόμων μεμονωμένης καθοδήγησης. Όμως και τα δύο συστήματα παρουσιάζουν μειονεκτήματα. Στους διαδρόμους μεμονωμένης καθοδήγησης τις περισσότερες φορές δεν υπάρχει δυνατότητα παροχής νερού, και η πρόσβαση σε επιμέρους ζώα συχνά είναι αδύνατη αν ο διάδρομος είναι γεμάτος(πρόβλημα: διαλογή εκ των υστέρων ή ξαφνικός θάνατος). Με τη χρήση του συστήματος αυτού πρέπει να εξασφαλίζεται ότι τα ζώα μπορούν να σφαγούν εντός 30 λεπτών. Αν τα ζώα πρόκειται να σταβλιστούν για περισσότερο χρόνο και υπό ορισμένες συνθήκες είναι απαραίτητη η παροχή τροφής. Ανάλογα με τη διαχείριση της παράδοσης και τις ιδιαίτερες περιπτώσεις π.χ. ζώα που συγκρατούν το δέρμα τους, μπορεί να εφαρμοστεί ένας συνδυασμός διαφορετικών συστημάτων.

Διάδρομοι

Οι διάδρομοι πρέπει να επιτρέπουν στα ζώα να προχωρούν μπροστά μόνα τους. Πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν η συμπεριφορά των ζώων.

Γενικές απαιτήσεις

- να υπάρχει καθαρή ορατότητα, χωρίς απότομες αλλαγές κατεύθυνσης.
- να είναι ασφαλείς ώστε να μην τραυματίζονται τα ζώα (στρογγύλεμα των γωνιών).
- επίπεδοι διάδρομοι.
- ασφαλείς στο βάδισμα.

- φωτισμένοι χωρίς να είναι εκθαμβωτικοί και χωρίς τη δημιουργία σκιών (ο χώρος προσανατολισμού να είναι φωτεινότερος)
- περιορισμός ενοχλητικών επιδράσεων από το περιβάλλον
- να μην υπάρχουν αντιθέσεις στον τοίχο και στα υλικά του εδάφους
- να μην υπάρχουν εμπόδια στην καθοδήγηση
- να υπάρχει πρόσβαση σε όλα τα σημεία
- να είναι σύντομος και ευθύς
- αν υπάρχουν στροφές να μην είναι στενές

Και συνεχίζουμε με τις γενικές απαιτήσεις για τα ζώα που δεν παραδίνονται σε περιέκτες.

- Τα ζώα που δεν μεταφέρονται αμέσως μετά την άφιξή τους στον τόπο σφαγής, πρέπει να έχουν συνεχώς στη διάθεσή τους νερό από κατάλληλες εγκαταστάσεις. Στα ζώα που δεν σφάζονται εντός 12 ωρών από την άφιξή τους πρέπει να χορηγείται τροφή και στη συνέχεια πρέπει να τους παρέχονται μέτριες ποσότητες τροφής σε κατάλληλα χρονικά διαστήματα.
- Τα ζώα τα οποία παραμένουν στο σφαγείο περισσότερο από 12 ώρες πρέπει να σταβλίζονται και εφόσον είναι αναγκαίο να δένονται κατά τρόπο ώστε να μπορούν να ξαπλώσουν με ευκολία. Αν τα ζώα δεν είναι δεμένα, πρέπει να τους παρέχεται τροφή άνευ παρενοχλήσεων.
- Οι περιέκτες των οποίων μεταφέρονται τα ζώα πρέπει να μετακινούνται με προσοχή και να μην ρίπτονται ούτε να ανατρέπονται, πρέπει δε, εφόσον είναι δυνατόν, να φορτώνονται και να εκφορτώνονται οριζοντίως και με μηχανικά μέσα.
- Τα ζώα τα οποία παραδίδονται μέσα σε περιέκτες με εύκαμπτο ή διάτρητο δάπεδο πρέπει να εκφορτώνονται με ιδιαίτερη προσοχή έτσι ώστε να αποφεύγεται ο τραυματισμός τους. Ενδεχομένως κάθε ζώο πρέπει να εκφορτώνεται ξεχωριστά.
- Τα ζώα που δεν έχουν μεταφερθεί μέσα σε περιέκτες πρέπει να σφάζονται το ταχύτερο δυνατό. Σε αντίθετη περίπτωση πρέπει, εφόσον χρειάζεται να τους παρέχεται νερό και τροφή.

3.2 Ακίνητοποίηση των ζώων πριν την αναισθητοποίηση, τη σφαγή ή τη θανάτωση

- Τα ζώα πρέπει να ακίνητοποιούνται με κατάλληλο τρόπο ώστε να μην υφίστανται κανένα περιττό πόνο, ταλαιπωρία, ταραχή, τραύμα ή κάκωση.
Ωστόσο σε περίπτωση σφαγής για θρησκευτικούς λόγους είναι υποχρεωτική η ακίνητοποίηση των βοοειδών πριν τη σφαγή με μηχανική μέθοδο ώστε να αποφεύγεται οποιοσδήποτε πόνος, ταλαιπωρία και διέγερση καθώς και οποιαδήποτε τραύμα ή κάκωση.
- Τα άκρα των ζώων δεν πρέπει να δένονται και τα ζώα δεν πρέπει να αναρτώνται πριν από την αναισθητοποίηση ή τη θανάτωση. Ωστόσο, τα πουλερικά και τα κουνέλια μπορούν να αναρτώνται για να σφαγούν, υπό τον όρο ότι λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ώστε τα ζώα που πρόκειται να αναισθητοποιηθούν να είναι ήρεμα, ώστε η εργασία αυτή να μπορεί να διεξαχθεί ικανοποιητικά και χωρίς άσκοπη καθυστέρηση.
Εξάλλου, η ακίνητοποίηση ζώων μέσα σε ένα σύστημα συγκράτησης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ως ανάρτηση.
- Τα ζώα που αναισθητοποιούνται ή θανατώνονται με την εφαρμογή μηχανικών ή ηλεκτρικών μέσων στο κεφάλι τους πρέπει να οδηγούνται σε τέτοια θέση ώστε τα αναφερόμενα μέσα να μπορούν να εφαρμοστούν και να χρησιμοποιηθούν εύκολα, με ακρίβεια και για κατάλληλο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, προκειμένου για τα μόνοπλα και τα βοοειδή, η αρμόδια Κτηνιατρική Υπηρεσία Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης δύναται Να επιτρέπει την προσφυγή σε μέσα ενδεδειγμένα για των περιορισμό των κινήσεων της κεφαλής.
- Τα ηλεκτρικά μέσα αναισθητοποίησης δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη συγκράτηση ή την ακίνητοποίηση των ζώων ή να τα αναγκάσουν να μετακινηθούν.

3.3. Αναισθητοποίηση και θανάτωση των ζώων

I. Επιτρεπόμενες μεθόδους

A. Αναισθητοποίηση

1. Πιστόλι με διατρητική ράβδο
2. Πλήγμα στο κρανίο

3. Έκθεση σε διοξείδιο του άνθρακα
4. Ηλεκτρονάρκωση

B. Θανάτωση

1. Πιστόλι ή τουφέκι με σφαίρες
2. Ηλεκτροπληξία
3. Έκθεση δε διοξείδιο του άνθρακα

Γ. Η αρμόδια Νομαρχιακού επιπέδου Κτηνιατρική αρχή μπορεί ωστόσο να επιτρέπει τον αποκεφαλισμό, την εξάρθρωση του αυχένα και τη χρήση του «Θαλάμου κενού» για τη θανάτωση ορισμένων συγκεκριμένων ειδών, εφόσον τηρούνται οι διατάξεις.

II. Ειδικές απαιτήσεις για την αναισθητοποίηση

Τα ζώα δεν πρέπει να αναισθητοποιούνται αν δεν είναι δυνατόν να αφεμαχθούν αμέσως.

1. Πιστόλι με διατρητική ράβδο.

- a. Τα όργανα πρέπει να τοποθετούνται έτσι ώστε το βλήμα να εισέρχεται στο φλοιό του εγκεφάλου. Τα βοοειδή, ιδίως, δεν πρέπει να βάλλονται στον αυχένα. Για τα αιγοπρόβατα η μέθοδος αυτή επιτρέπεται όταν τα κέρατα καθιστούν αδύνατη τη βολή στο μέτωπο του ζώου. Στην περίπτωση αυτή, το διατρητικό όργανο πρέπει να τοποθετείται αμέσως πίσω από τη βάση των κεράτων με κατεύθυνση προς το στόμα. Η αφαίμαξη πρέπει να αρχίζει εντός 15 δευτερολέπτων από τη βολή.
 - b. Όταν χρησιμοποιείται όργανο με διατρητική ράβδο, ο χειριστής πρέπει να βεβαιώνεται ότι η ράβδος επανέρχεται όντως στην αρχική της θέση έπειτα από κάθε βολή, διαφορετικά το όργανο δεν πρέπει να επαναχρησιμοποιείται αν δεν επισκευασθεί.
 - c. Τα ζώα δεν πρέπει να τοποθετούνται στο χώρο αναισθητοποίησης όταν ο χειριστής που πραγματοποιεί την αναισθητοποίηση δεν είναι έτοιμος να εκτελέσει την εργασία του μόλις το ζώο τοποθετηθεί στο χώρο αυτόν. Το κεφάλι του ζώου δεν πρέπει να ακινητοποιείται εάν ο χειριστής δεν είναι έτοιμος να το αναισθητοποιήσει.
- ### 2. Πλήγμα στο κρανίο
- a. Η μέθοδος αυτή επιτρέπεται μόνο όταν χρησιμοποιείται μηχανικό όργανο που πλήττει το ζώο στο κρανίο. Ο χειριστής φροντίζει ώστε το όργανο να τοποθετείται

στην απαιτούμενη θέση και να χρησιμοποιείται η κατάλληλη ισχύς φυσιγγίου σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή, ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματική αναισθητοποίηση χωρίς κάταγμα του κρανίου.

- b. Ωστόσο, στην περίπτωση μικρών παρτίδων κουνελιών, όταν το πλήγμα καταφέρεται στο κρανίο με μη μηχανικό τρόπο, η εργασία αυτή πρέπει να πραγματοποιείται έτσι ώστε το ζώο να χάσει αμέσως τις αισθήσεις του μέχρι θανάτου.

3. Έκθεση σε διοξείδιο του άνθρακα

- a. Η συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακα για την αναισθητοποίηση των χοίρων πρέπει να είναι τουλάχιστον 70% κατ' όγκο.
- b. Οι θάλαμοι εντός των οποίων οι χοίροι εκτίθενται στο αέριο και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά των χοίρων σε αυτόν πρέπει να σχεδιάζονται, να κατασκευάζονται και να συντηρούνται κατά τρόπον ώστε να αποφεύγεται ο τραυματισμός των χοίρων και η συμπίεση του θώρακα και κατά τρόπο που να τους επιτρέπεται να παραμένουν όρθιοι μέχρι να χάσουν τις αισθήσεις τους. Ο μηχανισμός μεταφοράς και ο θάλαμος πρέπει να διαθέτουν επαρκή φωτισμό ώστε οι χοίροι να μπορούν να βλέπουν άλλους χοίρους ή τον περιβάλλοντα χώρο.
- c. Οι θάλαμοι πρέπει να διαθέτουν συσκευές για τη μέτρηση της συγκέντρωσης του αερίου στο σημείο μέγιστης έκθεσης. Οι συσκευές αυτές πρέπει να εκπέμπουν συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα έχει πέσει κάτω από το απαιτούμενο όριο
- d. Οι χοίροι πρέπει να τοποθετούνται σε κατάλληλους χώρους ή περιέκτες ώστε να μπορούν να βλέπουν τους άλλους χοίρους και να μεταφέρονται στο θάλαμο αερίου εντός 30 δευτερολέπτων από την είσοδο στη εγκατάσταση. Οι χοίροι πρέπει να μεταφέρονται το ταχύτερο δυνατό από την είσοδο στο σημείο μέγιστης συγκέντρωσης αερίου και να εκτίθενται σε αυτό για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για να παραμείνουν αναισθητοί μέχρις ότου θανατωθούν.

4. Ηλεκτρονάρκωση

Ηλεκτρόδια

- a. Τα ηλεκτρόδια πρέπει να τοποθετούνται κατά τρόπο ώστε να περιβάλλουν τον εγκέφαλο, ώστε να μπορεί το ρεύμα να διαπερνά τον εγκέφαλο. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίζεται η καλή ηλεκτρική επαφή και ιδίως να αφαιρείται το υπερβολικό μαλλί ή να υγραίνεται το ρεύμα.
- b. Όταν τα ζώα αναισθητοποιούνται μεμονωμένα η συσκευή πρέπει να διαθέτει διάταξη που να μετρά τη σύνθετη αντίσταση του ηλεκτρικού φορτίου και να εμποδίζει τη

λειτουργία της συσκευής αν δεν μπορεί να επιτευχθεί το ελάχιστο απαιτούμενο ηλεκτρικό ρεύμα. Επίσης πρέπει να διαθέτει ακουστική ή οπτική διάταξη που να δείχνει τη διάρκεια επιβουλής του ρεύματος στο ζώο. Και τέλος να συνδέεται με διάταξη η οποία να δείχνει την τάση και την ένταση του ρεύματος και η οποία τοποθετείται έτσι ώστε να ευκρινώς ορατή από το χειριστή.

Υδρόλουτρα

- a. Όταν χρησιμοποιούνται αναισθητικά υδρόλουτρα για την αναισθητοποίηση των πουλερικών, πρέπει να είναι δυνατό να ρυθμίζεται η στάθμη του νερού ώστε να επιτυγχάνεται η επαφή με το κεφάλι του ζώου. Η ένταση και η διάρκεια του ρεύματος που χρησιμοποιείται για την αναισθητοποίηση καθορίζονται από την αρμόδια νομαρχιακού επιπέδου κτηνιατρική αρχή ώστε να εξασφαλίζεται ότι το ζώο χάνει αμέσως τις αισθήσεις του μέχρι το θάνατό του.
- b. Όταν τα πουλερικά αναισθητοποιούνται ομαδικά σε υδρόλουτρο, πρέπει να διατηρείται επαρκής τάση για την παραγωγή ρεύματος με ικανοποιητική ένταση, ώστε να εξασφαλίζεται η αναισθητοποίηση όλων των πουλερικών.
- c. Πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η καλή διέλευση του ρεύματος και ιδίως η καλή επαφή και η ύγρανση της επαφής αυτής μεταξύ των ποδιών και των αγκιστριών ανάρτησης.
- d. Τα υδρόλουτρα για τα πουλερικά πρέπει να έχουν το κατάλληλο μέγεθος και βάθος για το είδος των πτηνών που σφάζονται και δεν πρέπει να υπερχειλίζουν κατά την εμβάπτιση των πουλερικών. Το εμβαπτιζόμενο ηλεκτρόδιο πρέπει να έχει μήκος ίσο με το μήκος του υδρόλουτρου.
- e. Εάν χρειάζεται, πρέπει να υπάρχει βοηθητικό χειροκίνητο σύστημα.

III. Ειδικές απαιτήσεις για τη θανάτωση

1. *Πιστόλι ή τουφέκι με σφαίρες:* Οι μέθοδοι αυτοί μπορεί να χρησιμοποιούνται για τη θανάτωση διαφόρων ειδών και ιδίως των μεγάλων εκτρεφόμενων θηραμάτων και των ελαφοειδών και για τη χρήση τους απαιτείται άδεια της αρμόδιας νομαρχιακού επιπέδου κτηνιατρικής αρχής, η οποία πρέπει να εξασφαλίζει ιδίως ότι χρησιμοποιούνται από ειδικά εξουσιοδοτημένο προσωπικό και ότι τηρούνται οι ειδικές διατάξεις του νόμου.

2. *Αποκεφαλισμός και εξάρθρωση του αυχένα:* Οι μέθοδοι αυτοί χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη θανάτωση πουλερικών και για τη χρήση τους απαιτείται άδεια της αρμόδιας νομαρχιακού επιπέδου κτηνιατρικής αρχής, η οποία πρέπει να εξασφαλίζει ιδίως ότι χρησιμοποιούνται από ειδικά εξουσιοδοτημένο προσωπικό και ότι τηρούνται οι ειδικές διατάξεις του νόμου.
3. *Ηλεκτροπληξία και διοξειδίο του άνθρακα:* Η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει τη θανάτωση διαφόρων ειδών με τις μεθόδους αυτές εφόσον τηρούνται οι γενικές διατάξεις του νόμου.
4. *Θάλαμος κενού:* Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται μόνο για τη θανάτωση χωρίς αφαίμαξη ορισμένων ζώων προς κατανάλωση τα οποία ανήκουν σε είδη εκτρεφόμενων θηραμάτων (ορτύκια, πέρδικες, φασιανοί), και η χρήση της απαιτεί άδεια από την αρμόδια νομαρχιακού επιπέδου κτηνιατρική αρχή.
 - Τα ζώα τοποθετούνται σε στεγνό θάλαμο όπου επιτυγχάνεται σύντομα κενό αέρος μέσω ισχυρής ηλεκτρικής αντλίας.
 - Η αφαίρεση του αέρα διατηρείται ως το θάνατο των ζώων.
 - Τα ζώα περιέχονται καθ' ομάδες σε περιέκτες μεταφοράς που μπορούν να εισαχθούν στο θάλαμο κενού, οι διαστάσεις του οποίου έχουν υπολογισθεί προς το σκοπό αυτό.

3.4. Αφαίμαξη των ζώων

1. Η αφαίμαξη των αναισθητοποιημένων ζώων πρέπει να αρχίζει το συντομότερο δυνατό μετά την αναισθητοποίησή τους, ώστε να επιτυγχάνεται ταχεία άφθονη και πλήρης ροή του αίματος. Εν πάση περιπτώσει, η αφαίμαξη πρέπει να πραγματοποιείται πριν το ζώο ανακτήσει τις αισθήσεις του.
2. Η αφαίμαξη όλων των αναισθητοποιημένων ζώων πρέπει να γίνεται με τομή μιας τουλάχιστον από τις δυο καρωτίδες ή των αγγείων από τα οποία προέρχονται. Μετά την τομή των αιμοφόρων αγγείων δεν πρέπει να διενεργείται στα ζώα καμία εργασία καθαρισμού ούτε ηλεκτρική διέγερση πριν ολοκληρωθεί η αφαίμαξη.
3. Όταν ένα άτομο είναι υπεύθυνο για την αναισθητοποίηση, την ανγκίστρωση, την ανύψωση και την αφαίμαξη των ζώων, το άτομο αυτό πρέπει να πραγματοποιεί τις εργασίες αυτές διαδοχικά το ίδιο ζώο πριν περάσει σε άλλο ζώο.

4. Όταν η αφαίμαξη των πουλερικών γίνεται με αυτόματο μηχάνημα αποκεφαλισμού πρέπει να υπάρχει χειροκίνητο βοηθητικό μηχάνημα ώστε, σε περίπτωση βλάβης, να είναι δυνατόν να σφάζονται αμέσως.

Τέλος θα αναφερθεί πως θανατώνονται οι πλεονάζοντες νεοσσοί και τα έμβρυα που απορρίπτονται από τα εκκολαπτήρια.

I. Επιτρεπόμενες μέθοδοι θανάτωσης νεοσσών.

1. Χρησιμοποίηση μηχανικού συστήματος που επιφέρει το θάνατο.
2. Έκθεση στο διοξείδιο του άνθρακα.
3. Ωστόσο, η αρμόδια νομαρχιακού επιπέδου κτηνιατρική αρχή μπορεί να επιτρέψει τη χρήση άλλων επιστημονικά μεθόδων θανάτωσης εφόσον τηρούνται οι γενικές διατάξεις του νόμου.

II. Ειδικές απαιτήσεις

1. Χρησιμοποίηση μηχανικού συστήματος που επιφέρει το θάνατο: α) Τα ζώα πρέπει να θανατώνονται με μηχανικό σύστημα με ταχέως περιστρεφόμενες λεπίδες ή εξογκώματα από αφρώδες ελαστικό. β) Η χωρητικότητα της συσκευής πρέπει να επαρκεί για την ακαριαία θανάτωση όλων των ζώων ακόμη και όταν είναι πολλά.
2. Έκθεση στο διοξείδιο του άνθρακα: α) Τα ζώα πρέπει να τοποθετούνται σε ατμόσφαιρα με τη μεγαλύτερη δυνατή περιεκτικότητα σε διοξείδιο του άνθρακα το οποίο προέρχεται από πηγή παραγωγής 100% διοξειδίου του άνθρακα.

III. Επιτρεπόμενη μέθοδος για τη θανάτωση των εμβρύων.

1. Για την ακαριαία θανάτωση των ζώντων εμβρύων, όλα τα απορρίμματα των εκκολαπτηρίων πρέπει να υφίστανται επεξεργασία με μηχανικό σύστημα.
2. Ωστόσο, η αρμόδια νομαρχιακού επιπέδου κτηνιατρική αρχή μπορεί να επιτρέψει τη χρήση άλλων επιστημονικά μεθόδων θανάτωσης εφόσον τηρούνται οι γενικές διατάξεις του νόμου.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάσισε, στις 10 Σεπτεμβρίου, ότι η Ελλάδα τηρεί εν μέρει τις κοινοτικές διατάξεις που αφορούν την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και σφαγή τους. Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ελλάδα δεν έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα που προβλέπονται, όπως το ότι οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να πραγματοποιούν τους υποχρεωτικούς ελέγχους των σχεδίων δρομολογίου και να υπάρχουν στους λιμένες πορθμείων ή κοντά σε αυτούς, εγκαταστάσεις αναπαύσεως των ζώων μετά την εκφόρτωσή τους από τα πλοία.

Το Δικαστήριο έκρινε ακόμη ότι η χώρα μας δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι έλεγχοι των μεταφορικών μέσων και των ζώων πράγματι διενεργούνται και να διασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων αναισθητοποίησης των ζώων κατά τη σφαγή τους. Επίσης κρίθηκε ότι οι επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι των σφαγείων θα πρέπει να πραγματοποιούνται προσηκόντως.

Στην απόφασή του το Δικαστήριο απέρριψε ορισμένα από τα επιχειρήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία υποστήριξε ότι ορισμένοι μεταφορείς είτε δεν διέθεταν άδεια είτε η διάρκεια ισχύος της άδειάς τους είχε λήξει, ότι οι μεταφορείς δεν είχαν καταρτίσει σχέδιο δρομολογίου, και ότι η Ελλάδα δεν έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να επιβάλλονται αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε περιπτώσεις επανειλημμένων ή σοβαρών παραβάσεων.

Όπως αναφέρει το Δικαστήριο, από το 1998 το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων της Γενικής Διευθύνσεως «Υγεία και Προστασία των Καταναλωτών» της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει οργανώσει αποστολές στην Ελλάδα προκειμένου να ελέγξει την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων (οδηγίες 91/628, 93/119 και άρθρο 10ΕΚ) στον τομέα της προστασίας των ζώων, ιδίως κατά τη μεταφορά και τη σφαγή τους και διαπίστωσε ότι οι κοινοτικές αυτές διατάξεις δεν τηρούνταν.

Κατά την Επιτροπή, η Ελλάδα δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα μέριμνας ώστε τα σχέδια δρομολογίου των μεταφορέων να περιέχουν όλα τα στοιχεία (της οδηγίας 91/628) και ώστε τα στοιχεία αυτά να είναι ορθά και επαρκή. Η Επιτροπή προσάπτει στην Ελλάδα ότι δεν έχει προβλέψει για την ύπαρξη, στους ελληνικούς λιμένες πορθμείων ή στην άμεση γειτονία τους, εγκαταστάσεων που να καθιστούν δυνατή την ανάπαυση των ζώων για 12 ώρες μετά την εκφόρτωσή τους από τα πλοία.

Επίσης, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Ελλάδα δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την πραγματοποίηση επαρκών ελέγχων των μεταφορικών μέσων και των ζώων, προς αποτροπή των παράνομων οδικών μεταφορών ζώων.

Τέλος, η Επιτροπή προσάπτει στην Ελλάδα ότι δεν έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την τήρηση των κανόνων αναισθητοποίησης των ζώων κατά τη σφαγή τους και ότι δεν έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε οι επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι των σφαγείων να πραγματοποιούνται προσηκόντως.

Τρέχουσες και μελλοντικές προκλήσεις

Η μείωση των αριθμών

Οι πλέον πρόσφατες στατιστικές καταδεικνύουν ότι το 1999 περί τα 9,8 εκατομμύρια ζώα χρησιμοποιήθηκαν για επιστημονικά πειράματα στην Ευρώπη. Ο αριθμός αυτός παρουσιάζει μείωση κατά 1,8 εκατομμύρια σε σχέση με τα στοιχεία του 1996, και είναι η πρώτη φορά που οι αριθμοί έπεσαν κάτω από το όριο των 10 εκατομμυρίων. Ο στόχος της ΕΕ είναι η περαιτέρω μείωση αυτού του αριθμού.

Διεύρυνση της συζήτησης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημεύεται να διευρύνει τη συζήτηση για θέματα σχετικά με την ευζωία των ζώων και την εφαρμογή της αρχής «Three Rs» (περιορισμός, τελειοποίηση, αντικατάσταση), ως αναπόσπαστο μέρος της Ε&Α στις βιολογικές επιστήμες και τη βιοτεχνολογία. Η συμμετοχή του κοινού και άλλων σημαντικών φορέων σ' αυτή τη συζήτηση είναι ζωτικής σημασίας.

Η ευζωία των ζώων και το παγκόσμιο εμπόριο

Το αίτημα της ΕΕ για πιο ευσυνείδητα παραγωγικά συστήματα έχει συνέπειες για το εμπόριο ζώων και ζωικών προϊόντων μεταξύ της Ένωσης και του υπόλοιπου κόσμου. Η Επιτροπή επιδιώκει να διασφαλίσει ότι τα ζώα και τα ζωικά προϊόντα που εισάγονται στην Ευρώπη τηρούν τους κανόνες της ΕΕ για την ευζωία των ζώων. Ωστόσο, δεν είναι εύκολο το έργο της διασφάλισης ότι οι εμπορικοί εταίροι μας ακολουθούν αυτούς τους κανόνες όσον αφορά την ευζωία των ζώων. Η ΕΕ έθεσε το θέμα αυτό κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη γεωργία του ΠΟΕ.

Η πολιτική για τις χημικές ουσίες

Η ανάγκη για την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων έναντι των δοκιμών στα ζώα είναι περισσότερο επείγουσα από ποτέ, και κυρίως εν όψει της πολιτικής της ΕΕ για τις χημικές ουσίες, η οποία απαιτεί την καταχώρηση, την αξιολόγηση, την έγκριση και τον περιορισμό των χημικών ουσιών. Περισσότερες από 30.000 χημικές ουσίες θα υποβληθούν σε εκτιμήσεις κινδύνου μέχρι το 2012, οι οποίες, όπως υπολογίζουν ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες, θα μπορούσαν να αφορούν ορισμένα εκατομμύρια ζώων, εκτός και αν θεσπισθούν κατάλληλες εναλλακτικές μέθοδοι.

Συμπέρασμα

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η χρησιμοποίηση ζώων για πειραματικούς ή άλλους επιστημονικούς σκοπούς έχει συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τόσο των ανθρώπων όσο και των ζώων συντροφιάς και των παραγωγικών ζώων, για την παραγωγή ασφαλών και υγιεινών τροφίμων ζωικής προέλευσης για τον άνθρωπο και τη βελτίωση των συνθηκών διατροφής του. Δεν θα πρέπει, όμως, να διαφεύγει της προσοχής μας ότι η χρησιμοποίηση των ζώων αυτών θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η υγεία αλλά και η ευζωία τους, τόσο για λόγους ηθικής όσο και για λόγους ορθής επιστημονικής και ανθρωπιστικής πρακτικής. Για όλες εκείνες τις περιπτώσεις όπου θα διαπιστώνεται παράβαση της σχετικής νομοθεσίας, οι υπεύθυνοι του πειραματισμού προβλέπεται να διώκονται με την επιβολή διοικητικών και ποινικών κυρώσεων. Η επιβολή κυρώσεων δεν είναι αυτοσκοπός της Κτηνιατρικής επιστήμης, που έχει το προνόμιο της προστασίας της υγείας και των συνθηκών διαβίωσης-ευζωίας των ζώων. **Σκοπός της Κτηνιατρικής επιστήμης είναι η προστασία των ζώων, που η ζωή τους δυστυχώς μαζί με τη διαχείριση της υγείας τους, του πόνου τους και της αγωνίας τους, είναι στα χέρια του εξουσιαστή ανθρώπου. Ευχή όλων είναι να μη γίνεται κατάχρηση αυτής της εξουσίας, ειδικά στην περίπτωση των ζώων εργαστηρίου.**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εικόνα 1. Μεγάλος αριθμός προβάτων σε μικρές εγκαταστάσεις.

Εικόνα 2. Ελλιπής εγκαταστάσεις στέγασης.

Εικόνα 3. Εγκαταστάσεις στέγασης αγελάδων

Εικόνα 4. Πτηνοτροφείο

Εικόνα 5. Μεταφορά αγελάδων.

Εικόνα 6. Μεταφορά αγελάδων με μεταφορικό μέσο χωρίς σκέπαστρο.

Εικόνα 8. Μεταφορικά μέσα για τη μεταφορά ζώων.

Εικόνα 9. Παραμονή του ζώου στις εγκαταστάσεις του σφαγείου

Εικόνα 10. Παραμονή των ζώων στις εγκαταστάσεις σφαγείου

Εικόνα 11. Αναισθητοποίηση ζώου

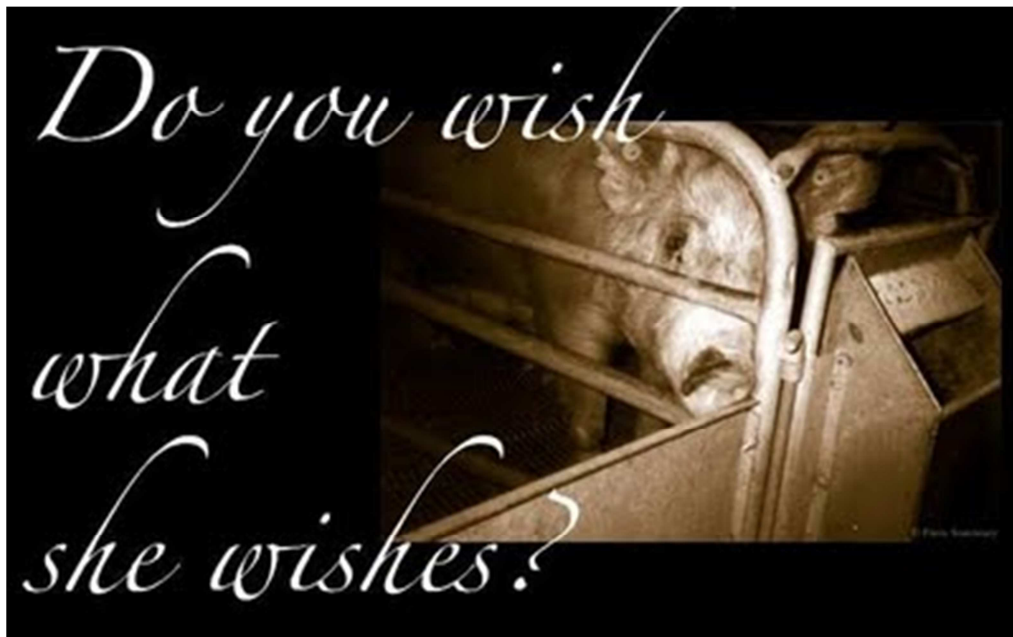

Εικόνα 12. Γραμμή σφαγής ορνίθων

Εικόνα 13. Μη σωστή μεταχείριση των ζώων

Εικόνα 14. Μη σωστή μεταχείριση των ζώων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ελευθεριάδου Αναστασία Η. « Τεχνολογία Κρέατος θεωρία». ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης (2008).
2. Ελευθεριάδου Αναστασία Η. « Επιθεώρηση Κτηνοτροφικής Παραγωγής εργαστήρια και θεωρία». Εκδ. Σοφία (2009).
3. Γελέκης Στάθης Β. « Γαλακτοπαραγωγός Αγελαδοτροφία». Εκδ. Σύγχρονη Παιδεία (2004).
4. Περιοδικό της Ελληνικής Κτηνιατρικής Εταιρείας 2003, 54(4) : 335-336.
5. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμόν 179, Αρ. φύλλου 133, (19 Ιουνίου 1998).
6. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμόν 221, Αρ φύλλου 221, (10 Σεπτεμβρίου 1996).
7. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμόν 374, (18 Οκτωβρίου 2001).
8. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμόν 216, (26 Ιουνίου 2003).
- 9.. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2005 του συμβουλίου της 22 Δεκεμβρίου 2004.
10. Σεμινάριο Προστασία των ζώων στο σφαγείο, απαιτήσεις, εφαρμογή και επίβλεψη. Ινστιτούτο παροχής συμβούλων και εκπαίδευσης για την καλή μεταχείριση των ζώων που προορίζονται για εκτροφή και σφαγή (28/09- 03/10/2007), Ελλάδα (Σέρρες, Αθήνα).
11. <http://www.paseges.gr/portal/cl/co/6678da09-41c5-49d1-83ad-e29e04c317a0>
12. http://ec.europa.eu/research/leaflets/animal/page_69_el.html
13. http://ec.europa.eu/research/leaflets/animal/page_66_el.html
14. <http://www.econews.gr/2009/10/19/eu-sets-standards-animal-welfare/>
15. <http://www.nagref.gr/journals/ethg/images/30/ethg30p3.pdf>
16. http://www.hva.gr/article_print.php?id=250

17. www.farmland-thegame.eu/.../Transport-pict-3.jpg